

řazených nehledíc k obsahu přesně podle pořadu časového. V čele jest *Cippus antiquissimus in Foro Romano repertus*, kladený do doby královské. Následuje z doby republiky *Decretum Aemilii Pauli*, prokonsula *Hispaniae ult.*, z r. 189 př. Kr. (Bruns 70); *SC. de Bacchanalibus* z 186 př. Kr. (Bruns 36), *Lex Osca i Latina tabulae Bantinae* (Bruns 89) a *Sententia Minuciorum* z r. 117 př. Kr. (Bruns 184). Co do dalších legislačních památek doby republikánské buďtež uvedena vyobrazení dvou ze zachovaných zlomků měděné desky, na jejímž líci napsána byla *lex Acilia repetundarum* z r. 123 př. Kr., na rubu pak *lex agraria* z r. 111 př. Kr. (Bruns 10 CDd 11 C Dd) a inskripce, jimiž zachovány jsou z části *lex Antonia de Termessibus* z r. 71 př. Kr. (Bruns 14), t. zv. *lex Iulia municipalis* (lin. 48—86), kterou mínění panující, hájené nyní zase od Mittelsa (Z. Sav. 33 [1912], str. 159), klade do r. 45 př. Kr. (Bruns 17), a *lex coloniae Genetivae s. Ursonensis* (lat. III. col. 4—5) z r. 44 př. Kr. (Bruns 18). Z textů zákonů, náležejících době principátu, vyobrazeny jsou *edictum Claudii de civitate Anaunorum* z r. 46 po Kr. (Bruns 79), *SC de imperio Vespasiani* z 69 po Kr. (Bruns 56) a *lex Malacitana* z 81—89 po Kr. (Bruns 30). Vyobrazení měděného dyp-ticha, na němž vyryt jest vojenský diplom z r. 71 po Kr. (č. 19, 20), po-ačuje názorně o starořímské formě listinné (Bruns 98). Listiny o soukromo-právních jednáních, které zachovaly se nám v nápisech, zastouperly jsou ve sbírce zvláště pěknými exempláry. Jen postrádáme mezi nimi úplně t. zv. *tabulae ceratae*. Papyry vyloučil vydatel ze sbírky. Že v ní z oněch nalézáme na konci pod č. 39 a 40 přece jen dva vyobrazeny, a to B. U. 887 a Lond. 229 s latinskou listinou z r. 166 po Kr., pozoruhodné formy, o které sr. Sborník I., str. 79, stalo se zřetelem k výtce, že oba scházejí i v posledním vydání Brunsových *Fontes*.
L. Heyrovský.

Právo církevní.

Милаш Никодим, Црквено казнено право. У Мостару, 1911. [Stran XII a 637.

Chvalně známý a velmi plodný církevní spisovatel srbský, o jehož dvou dílech jsme v tomto časopise referovali (viz roč. III., str. 119 a násl., a roč. IV., str. 128 a násl.), obral si za předmět nové veliké práce své církevní právo trestní. Myšlenku takovou pojal, jak praví v předmluvě, již r. 1897, sotva byl hotov se Syntagmatem kanonů. Rádi mu věříme, že úkol jeho byl velmi obtížný. Jeť literatura církevního trestního práva v pravoslavné církvi dosti chudá. Není ani mnoho monografií, které by se zabývaly jednotlivými otázkami trestního práva církevního, a kniha, která by po-dávala úplný systém tohoto práva, vyšla až dosud pouze jediná. Je to řecká práce Konst. Rallisa *Ποινικὸν δίκαιον τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας* (v Athénách, 1907). Má sice také literatura ruská podobnou práci Ivana Milovanova *О преступленияхъ и наказаніяхъ церковныхъ по канонамъ древней вселенской церкви* (v Petrohr., 1888), avšak spis ten zakládá se jen na pramenech ryze kanonických; k ostatním se nepřihlíží.

Autor nejen tedy, že neměl pro svou práci vzorů, ale musel těžko shledávat materiál, který je rozptýlený už proto, že církev pravoslavná, jak známo, není organisována po centralisticku, nýbrž skládá se z řady církví autokefálních, z nichž každá má svoje speciální předpisy.

Kniha rozdělena je na tři části. V části úvodní spisovatel vykládá nejdříve o základě církevního trestního práva, totiž o rozdílu mezi předpisy ethicko-náboženskými a juristickými, jakož i o rozdílu mezi trestním právem církevním a světským. Na to líčí stručně rozvoj církevního trestního práva, vypočítává prameny tohoto práva (1. kanonické, z nichž věnuje větší pozornost sbírce zv. Statuta ecclesiae antiqua, 2. prameny práva římského, 3. právo starozákonné, 4. speciální právo autokefálních církví, 5. právo světské), píše o soustavě trestního práva církevního a končí přehledem literatury, z něhož vidno, že spisovatel ovládá příslušnou literaturu nejen národů pravoslavných, Rusů a Řeků, nýbrž i literatury národů západo-evropských.

Část druhá má nápis „díl obecný“ a skládá se ze dvou kapitol. V první pojednává se o trestných činech, ve druhé o trestech. Podává se nejprve pojem trestného činu a klasifikace deliktů. Na to se probírá subjektivní stránka trestných činů (píše se o subjektu trestného činu, o přičetnosti a nepřičetnosti a účastenství); následuje výklad o objektivní stránce trestných činů (o předmětu, konkurenci, polehčujících a přitěžujících okolnostech). V kapitole o trestu rozbírá se podstata církevního trestu, účel jeho a druhy trestů, vykládá se o světských trestech v církevněsoudní praxi atd.

Třetí část, „díl zvláštní“, věnována jest vlastnímu výkladu o jednotlivých trestech a trestných činech. Právnicka překvapí poněkud, že autor pojednává dříve o trestech (oddíl první) než o trestných činech (oddíl druhý). Tresty dělí se na všeobecné a zvláštní. Všeobecné jsou: pokání, infamia, excommunicatio (minor a major) a zbavení církevního pohřbu. Speciální tresty dělí se 1. na diorthické (napravující, poenae medicinales), jako jest napomenutí, důtka, epitimia a excommunicatio kleriků, 2. na sófronistické (poenae vindicativae), jako peněžní pokuta, přesazení klerikovo, ztráta jednotlivých práv v hierarchii, zbavení beneficia atd.

Také co do trestných činů pojednává se nejprve o všeobecných deliktech a pak zvláštních trestných činech kleru. Delikty všeobecné jsou rozděleny takto: 1. proti víře a církvi, 2. proti společnosti, 3. proti křesťanské morálce. Speciální delikty kleru jsou: proti předpisům hierarchického řádu, proti lům o chování se duchovenstva, proti předpisům o monastýrecha řeholnictvu, předpisům o bohoslužbě, proti ustanovením o pastýřské službě, proti pravid-

Zvláště cenným činí dílo Milašovo Synopse všeho toho, co je v ní řečeno o církevních trestných činech a jejich trestech. Ve 414 člancích spisovatel podává veškeru látku v knize obsaženou. Přehled tento má sloužiti církevním soudům za pomůcku pro praxi. Autor vykonal tu jakési zákonodárné dílo, uspořádav všechny porůznu vydané předpisy trestního církevního práva v soustavný celek. Užívání knihy usnadněno je obšírným rejstříkem.

Karel Kadlec.